

2022

ОСВІТНІ СИСТЕМИ: РЕТРОСПЕКТИВА, ІННОВАТИКА

(до 100-річчя Всеукраїнського науково-
педагогічного журналу «Рідна школа»)

**Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
Всеукраїнський науково-педагогічний журнал «Рідна школа»
Педагогічний факультет НПУ імені М.П. Драгоманова
Кафедра педагогіки**

ОСВІТНІ СИСТЕМИ: РЕТРОСПЕКТИВА, ІННОВАТИКА

**(до 100-річчя Всеукраїнського науково-педагогічного журналу
«Рідна школа»)**

Київ - 2022

ОСВІТНІ СИСТЕМИ: РЕТРОСПЕКТИВА, ІННОВАТИКА (до 100-річчя Всеукраїнського науково-педагогічного журналу «Рідна школа»). Електронний збірник матеріалів наукового онлайн-семінару /за ред. д. пед. н., проф. Дем'яненко Н. М. Київ : ВЦ НПУ імені М. П. Драгоманова, 2022. 150 с.

EDUCATIONAL SYSTEMS: RETROSPECTIVE, INNOVATION (to the 100-th anniversary of the All-Ukrainian scientific and pedagogical journal «Native School»). Electronic collection of materials of the scientific on-line seminar /ed. d. ped. n., prof. Demyanenko N. M. Kyiv: VTs NPU imeni M. P. Dragomanova, 2022. 150 p.

В електронний збірник матеріалів наукового онлайн-семінару «ОСВІТНІ СИСТЕМИ: РЕТРОСПЕКТИВА, ІННОВАТИКА» (до 100-річчя Всеукраїнського науково-педагогічного журналу «Рідна школа») ввійшли тези доповідей учених, науково-педагогічних працівників, молодих науковців з актуальних проблем входження України до європейського освітнього простору.

Трансформації освітньо-наукового простору вищої школи у викликах сьогодення, концептуалізація ідеї педагогічної україністики, історія педагогіки як методологія сучасного педагогічного знання, традиції і перспективи освітніх систем середньої і вищої школи, дидактичні методики в історичному й сучасному реформаційному контекстах, інноватизація освітніх ретротехнологій та новації сучасного освітнього простору, персоніфікований досвід в українських і світових освітніх практиках це далеко не повний спектр проблем і питань, до висвітлення та розв'язання яких звертаються автори наукового збірника.

Для фахівців-освітян, науковців, дослідників психолого-педагогічних і управлінських проблем розвитку вищої освіти в Україні та у міжнародному освітньо-науковому просторі.

Силенко Юлія Володимирівна,
магістр педагогічних наук,
спеціаліст кафедри педагогіки
Національний педагогічний
університет імені М. П. Драгоманова, м. Київ
E-mail: silenko1yulia@gmail.com

ПАРАДИГМА ПЕРЕВЕРНУТОГО НАВЧАННЯ ЯК МОЖЛИВОСТІ ПРАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ВІРТУАЛЬНИХ І ФІЗИЧНИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ

Постановка проблеми. Реформування змісту освіти України нині упроваджує компетентнісний підхід, як базовий особистісно орієнтованого навчання. Заклади вищої освіти ставлять перед собою завдання підготовки мобільної, креативної особистості, що володіє сучасним комплексом компетентностей, зокрема це професійна, міжкультурна, комунікативна, соціальна, медіакомпетентність; та готова здійснювати фахову діяльність на засадах глобалізації та інформатизації суспільства. Тому сучасний освітньо-науковий процес неможливо уявити без застосування інноваційних методик викладання у вищій школі, зокрема й новітніх інформаційно-комунікаційних технологій за допомогою ресурсів мережі Інтернет.

Увага вітчизняних та закордонних науковців прикована до проблеми можливостей практичної реалізації віртуальних та фізичних освітніх ресурсів. Однією з таких технологій є «перевернуте навчання».

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Концепція «перевернуте навчання» має широке застосування у змішаній формі навчання, що активно досліджується у закордонних педагогічних виданнях, особливо протягом останнього десятиліття, зокрема низка робіт покладено в основі цього дослідження (J. Bergmann, A. Sams [3], S. Eddy, K. Hogan [4], McLaughlin J., M. Roth at all [5]).

Проте, український освітній простір вищої школи має незначну кількість наукових досліджень цієї проблематики. Недостатній стан розробленості зазначеної проблеми і зумовив вибір теми дослідження.

Визначення завдання. Завданням дослідження слугує теоретичне обґрунтування основоположних принципів концепції «перевернутого навчання», виокремлення переваг та недоліків при практичній реалізації концепції як візуалізації змісту освітнього процесу.

Виклад основного матеріалу. Модель «перевернуте навчання» – це вид змішаного навчання, основою методики якого є психологічна концепція, згідно з якою візуалізація змісту ефективніше впливає на засвоєння освітнього матеріалу [2, с. 149-150]. За методикою перевернутого навчання новий зміст дисципліни подається у формі відеолекцій чи інших видів цифрової розробки, які студент опрацьовує самостійно вдома. Таким чином, звичні види діяльності в межах аудиторії та поза її межами міняються місцями, тобто відбувається трансформація аудиторної та самостійної фаз навчання [2, с. 150-151].

Згідно з традиційною моделлю навчання, новий матеріал опрацьовується в аудиторії, а студент у формі домашніх вправ демонструє освоєність вивченого матеріалу, то в новій моделі власне заняття відбувається вдома, а перевірка розуміння матеріалу – в аудиторії, де викладач насамперед відповідає на питання студентів, які виникли в ході перегляду відеолекцій [1, с. 9-11].

«Перевернуте навчання» має власну історію. Ерік Мазур (фізик і педагог Гарвардського університету) зіграв значну роль в розробці концепцій, що впливають на перевернуте навчання через розробку навчальної стратегії під назвою «Колегіальне навчання». Він виявив, що його підхід, який перемістив передачу інформації з класу і засвоєння інформацій в клас, дозволив йому тренувати студентів в їх навчанні замість лекції. Зокрема, одним з adeptів та засновників «перевернутого підходу» у навчання вважають Салмана Хана, який створив «Академію Хана», що слугував ресурсом з короткими відеолекціями з різних дисциплін. Таким чином, принцип віддаленого перегляду відео, на

якому заснована вся ідея Хана, і лежить в основі перевернутого навчання [5, с. 236-238].

Зокрема, Аарон Самс і Джонатан Бергманн (США) почали працювати у 2007 році над питанням вдосконалення форм організації освітнього процесу та створення умов для розвитку та самореалізації особистості. Їм вдалося на практиці запровадити інноваційний педагогічний підхід «перевернуте навчання», зокрема його педагогічну модель змішаного навчання «перевернутий клас». З часом ця ідея розвинулася в новий освітній напрям, але спочатку це були звичайні презентації «Power Point», до яких викладачі додавали голосовий супровід та розміщували в мережі Інтернет [4, с. 453-455].

Отже, «перевернуте навчання» – це педагогічний підхід, в якому зміщуються акценти з типової фізичної подачі лекцій на домашнє опрацювання матеріалів курсу за допомогою віртуальних освітніх ресурсів. Відеолекція часто розглядається як ключовий компонент у перевернутому навчанні.

Технологія «перевернутий клас» акцентує на такі поняття, як активне навчання, залучення студентів, гібридний дизайн курсів тощо. Впровадження технології дає викладачам нові ролі, зокрема вони постають тренерами, радниками, тьюторами, викладачі заохочують студентів до індивідуальних запитів та досягання поставленої мети спільними зусиллями.

Наразі, не існує єдиної моделі перевернутого навчання, таким чином, цей термін використовується для опису практично будь-якої освітньої структури, що передбачає запис відеолекції. Викладач може вести дискусії в аудиторії або перетворити її в студію, де студенти співпрацюють, створюють і втілюють в життя або ж пропонує різні підходи, роз'яснює, за необхідності, зміст та відстежує прогрес у виконанні поставлених завдань студентами.

Модель «перевернутий клас» є легкою у застосуванні. Проте, хоч й ідея проста, але вимагає ретельної підготовки. Запис лекцій потребує зусиль і часу з боку викладачів, додаткові матеріали повинні бути інтегрованими для реалізації моделі навчання, а студенти вмотивованими для сприйняття.

У закордонних практиків [3-5] виділились в розвитку технології такі типи «перевернутого класу». *Типовий «перевернутий клас»*, де студенти отримуються домашнє завдання для перегляду відеолекції, що стосуються теми наступного заняття. *Орієнтований на дискусію «перевернутий клас»*. Студенти отримують завдання переглянути певні відеоролики з інтернет-ресурсів, а викладач, тим часом на заняття організовує активне обговорення отриманої інформації. *Сфокусований на демонстрації «перевернутий клас»*. Цей тип призначений для демонстрації наочних дослідів, де студенти сприймають наочність та аналізують її, а потім самостійно виконують поставлені завдання. *«Псевдоперевернутий клас»*. Така модель дозволяє студентам дивитися відео на занятті, а після цього – виконувати відповідні завдання та одержувати індивідуальні консультації педагога (при потребі). *Груповий «перевернутий клас»* спонукає студентів вчитися один в одного у процесі інтерактивної взаємодії. *Віртуальний «перевернутий клас»* дозволяє організувати роботу дистанційно: викладач пропонує студентам матеріал для перегляду, завантажує практичні завдання, консультує онлайн, проводить тестування і виставляє підсумкові бали [3].

Ефективність впровадження моделі «перевернутий клас» залежить від злагодженої підготовки викладача, зокрема: 1) спланувати заздалегідь робочу програму для студентів, відеоролики, мінілекції тощо; 2) пристосувати та адаптувати інформацію під індивідуальні можливості студентів; 3) самоконтроль, контроль та корекція опрацьованого матеріалу; 4) відеолекції мають мати чітку інструкцію до опрацювання та мету перегляду.

До переваг запровадження моделі «перевернутий клас» варто віднести ефективність застосування індивідуалізації змісту освітнього матеріалу, опрацювання відеоконтенту у вільному та зручному темпі для студента та доступність контенту для всіх студентів за запитом.

Висновки: модель «перевернутий клас» може стати можливістю практичної реалізації віртуальних та фізичних освітніх ресурсів у закладах вищої освіти України. Методику перевернутого навчання подекуди

застосовують в українській освітній системі, однак через відсутність чіткого бачення технології в освітньому вимірі, визначеної та детально описаної концепції – викладачі здебільшого інтуїтивно підходять до впровадження модель у власну творчу педагогічну діяльність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрейко Л. В. (2017) Технологія «перевернутого класу» у викладанні іноземної мови. *Емпіричні дослідження для реформування освіти в Україні*. Київ–Дрогобич: ТзОВ «Трек-ЛТД». С. 9-11.
2. Попадюк С.С. (2017) Методологічні засади використання освітньої концепції «перевернуте навчання» у вищій школі. *Педагогічні науки*. Херсон. держ. ун-т. Випуск LXXVI (№ 76). Т. 3. Херсон. С. 149 – 154.
3. Bergmann J., Sams A. (2012) *Flip your classroom: Reach every student in every class every day*. Eugene, Or: International Society for Technology in Education.
4. Eddy S. L., Hogan, K. A. (2014) Getting under the hood: how and for whom does increasing course structure work? *CBE-Life Sciences Education*. 13(3). С. 453–468. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/25185229> (дата звернення: 14.02.2022).
5. McLaughlin J.E., Roth M.A., Glatt D.M., Gharkholonarehe N., Davidson C.A., Griffin L., Esserman D.A., Mumper R.J. (2014) The flipped classroom: a course redesign to foster learning and engagement in a health professions school. *Academic medicine: journal of the Association of American Medical Colleges*. 89 (2). С. 236-243. <https://www.semanticscholar.org/paper/The-flipped-classroom%3A-a-course-redesignto-foster-McLaughlin-Roth/12a23d19543e73b5808b35f1ff2d00faba633bb6> (дата звернення: 14.02.2022).

Смікал Вікторія Олексіївна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки,
Національний педагогічний
Університет імені М.П.Драгоманова, м.Київ
E-mail: v.o.smikal@npu.edu.ua

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

В наш час в усіх розвинених країнах світу на рівні державної політики досягнуто визнання того, що знання все більше стають основою розвитку